

Nauczyciele w roku szkolnym 2010/2011

Dane statystyczne zebrała Jadwiga Zarębska
Opracowanie: Wydział Informacji i Promocji – Zespół Informacji Pedagogicznej ORE

Spis treści

Uwagi ogólne.....	2
1. Stan i struktura zatrudnienia nauczycieli	3
1.1. STATUS NAUCZYCIELI	3
1.2. PŁEĆ I WIEK NAUCZYCIELI	5
2. Awans zawodowy nauczycieli	8
3. Kwalifikacje nauczycieli	11
3.1. POZIOM WYKSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI	11
3.2. PRZYGOTOWANIE PEDAGOGICZNE NAUCZYCIELI	15
4. Obowiązki nauczycieli.....	19
5. Specjalności nauczycieli.....	28
6. Formy kształcenia i doskonalenia nauczycieli	34
Spis tabel	38
Spis wykresów	39

Uwagi ogólne

Raport „Nauczyciele w roku szkolnym 2010/2011” zawiera informacje o kadrze nauczycielskiej w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych w roku szkolnym 2010/2011. Dane statystyczne zostały zebrane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w Systemie Informacji Oświatowej (SIO) i przedstawiają stan na 30 września 2010 roku.

Raport jest cyklicznym zbiorem danych opracowywanych corocznie od 1995 roku. Archiwalne raporty dostępne są w Bibliotece Cyfrowej ORE¹.

Informacje zawarte w aktualnym opracowaniu dotyczą następujących zagadnień:

- stanu i struktury zatrudnienia nauczycieli,
- stopnia awansu zawodowego nauczycieli,
- poziomu wykształcenia i przygotowania pedagogicznego nauczycieli,
- zgodności nauczanego przedmiotu z posiadanymi kwalifikacjami,
- ukończonych form kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- płeć i wiek nauczycieli.

Tekst wzbogacają tabele i wykresy, obrazujące przedmiot opracowania, najczęściej w układzie według województw.

¹ Biblioteka Cyfrowa ORE www.bc.ore.edu.pl

1. Stan i struktura zatrudnienia nauczycieli

1.1. Status nauczycieli

W roku szkolnym 2010/2011 w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych zatrudnionych było ogółem 665 073 nauczycieli. Tabela 1 zawiera dane dotyczące liczby nauczycieli pełno i niepełnozatrudnionych w poszczególnych województwach.

Tabela 1. Status nauczycieli w Polsce (według województw) w roku szkolnym 2010/2011

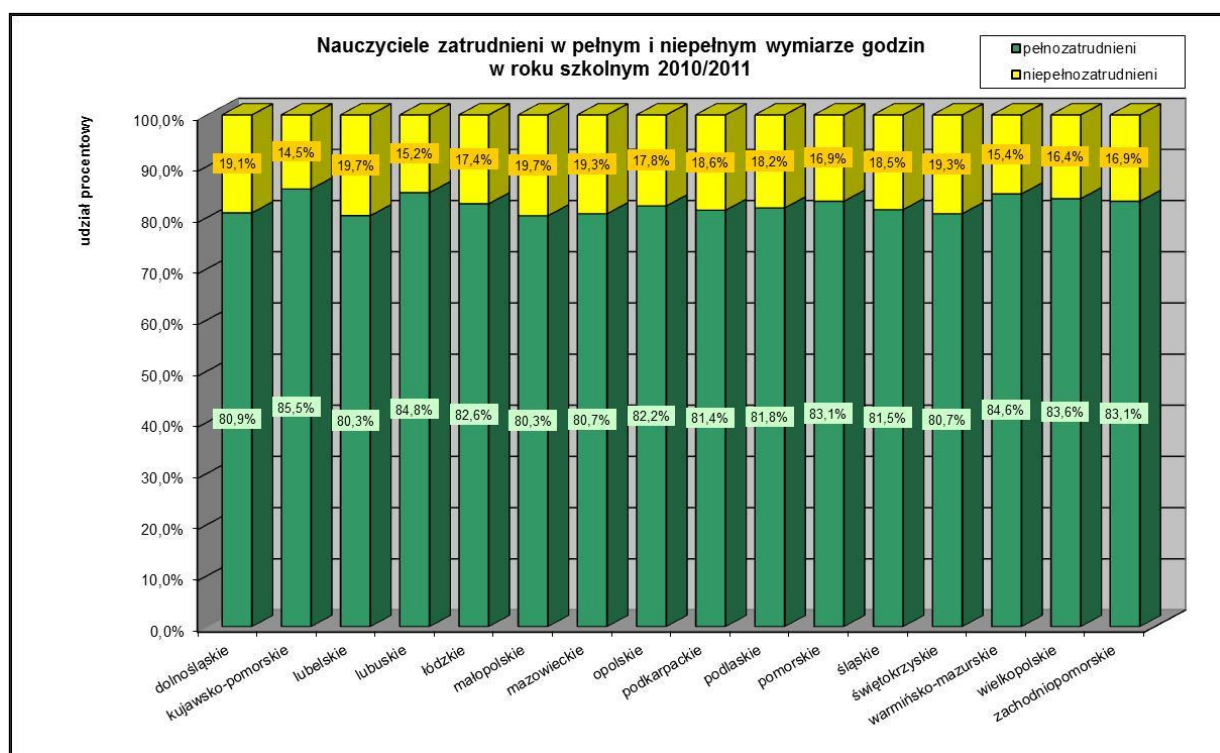
Województwo	Liczba nauczycieli ogółem	Liczba zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin	Liczba zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin
dolnośląskie	45749	36995	8754
kujawsko-pomorskie	36290	31037	5253
lubelskie	40834	32796	8038
lubuskie	17329	14697	2632
łódzkie	41187	34040	7147
małopolskie	60546	48614	11932
mazowieckie	92667	74784	17883
opolskie	17190	14134	3056
podkarpackie	39886	32458	7428
podlaskie	21462	17562	3900
pomorskie	39894	33169	6725
śląskie	76431	62285	14146
świętokrzyskie	22049	17794	4255
warmińsko-mazurskie	25628	21672	3956
wielkopolskie	59664	49902	9762
zachodniopomorskie	28267	23497	4770
Razem	665073	545436	119637

Pierwszą kategorię stanowią nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin, dla których tygodniowy wymiar zajęć jest równy pełnemu etatowi lub przekracza go. Drugą kategorię stanowią nauczyciele niepełnozatrudnieni, dla których tygodniowy wymiar godzin stanowi część etatu. Nauczyciel, który pracuje raz jako pełnozatrudniony, a raz jako niepełnozatrudniony, liczony jest tylko raz jako nauczyciel zatrudniony w pełnym wymiarze godzin. Nauczyciel niepełnozatrudniony pracujący w kilku miejscach także jest liczony tylko raz.

W roku 2010 w szkołach pracowało 545 436 nauczycieli pełnozatrudnionych, tj. 82% ogółu nauczycieli, oraz 119 637 nauczycieli niepełnozatrudnionych, tj. 18%. Łączna liczba nauczycieli uczących w szkołach zwiększyła się w stosunku do roku szkolnego 2009/2010 o 3,75 tys. osób. Wzrost ten wynika głównie ze zwiększenia się liczby nauczycieli pracujących na pełnym etacie. Udział procentowy nauczycieli pracujących na pełnym etacie zwiększył się o 0,7 punktu procentowego, natomiast nauczycieli niepełnozatrudnionych zmalał o tę samą wartość.

Na wykresie A przedstawione zostały udziały procentowe nauczycieli w poszczególnych województwach.

Wykres A. Nauczyciele zatrudnieni w pełnym i niepełnym wymiarze godzin w roku szkolnym 2010/2011

Największy procent nauczycieli pełnozatrudnieni stanowili w województwach: kujawsko-pomorskim – 85,5%, lubuskim – 84,8% i warmińsko-mazurskim – 84,6%. Najwyższe udziały nauczycieli niepełnozatrudnionych wystąpiły w województwach: małopolskim i lubelskim – w obu województwach po 19,7%.

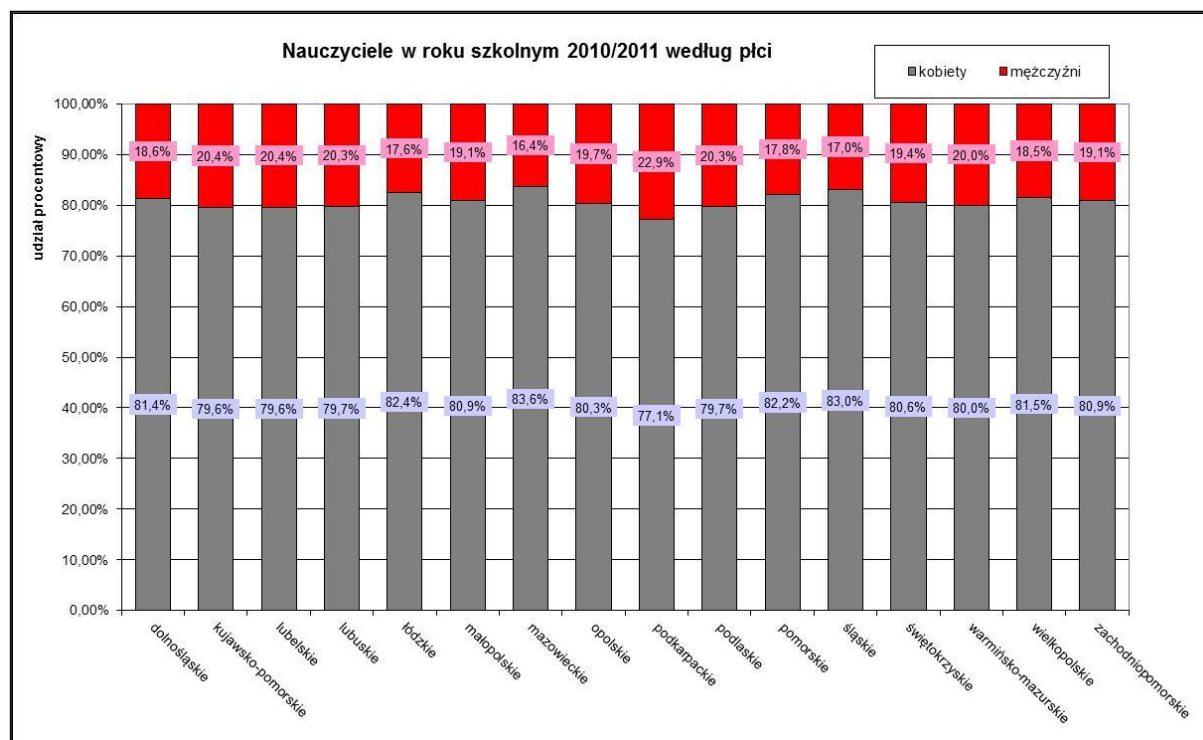
1.2. Płeć i wiek nauczycieli

W raporcie dokonano również podziału nauczycieli według płci. Dane te ilustrują tabela 2 i wykres B.

Tabela 2. Płeć nauczycieli (według województw) w roku szkolnym 2010/2011

Województwo	Kobiety	Mężczyźni	Razem
dolnośląskie	37241	8508	45749
kujawsko-pomorskie	28876	7414	36290
lubelskie	32519	8315	40834
lubuskie	13819	3510	17329
łódzkie	33946	7241	41187
małopolskie	48955	11591	60546
mazowieckie	77512	15155	92667
opolskie	13810	3380	17190
podkarpackie	30758	9128	39886
podlaskie	17096	4366	21462
pomorskie	32793	7101	39894
śląskie	63441	12990	76431
świętokrzyskie	17779	4270	22049
warmińsko-mazurskie	20500	5128	25628
wielkopolskie	48635	11029	59664
zachodniopomorskie	22872	5395	28267
Razem	540552	124521	665073

Wykres B. Nauczyciele w roku szkolnym 2010/2011 według płci

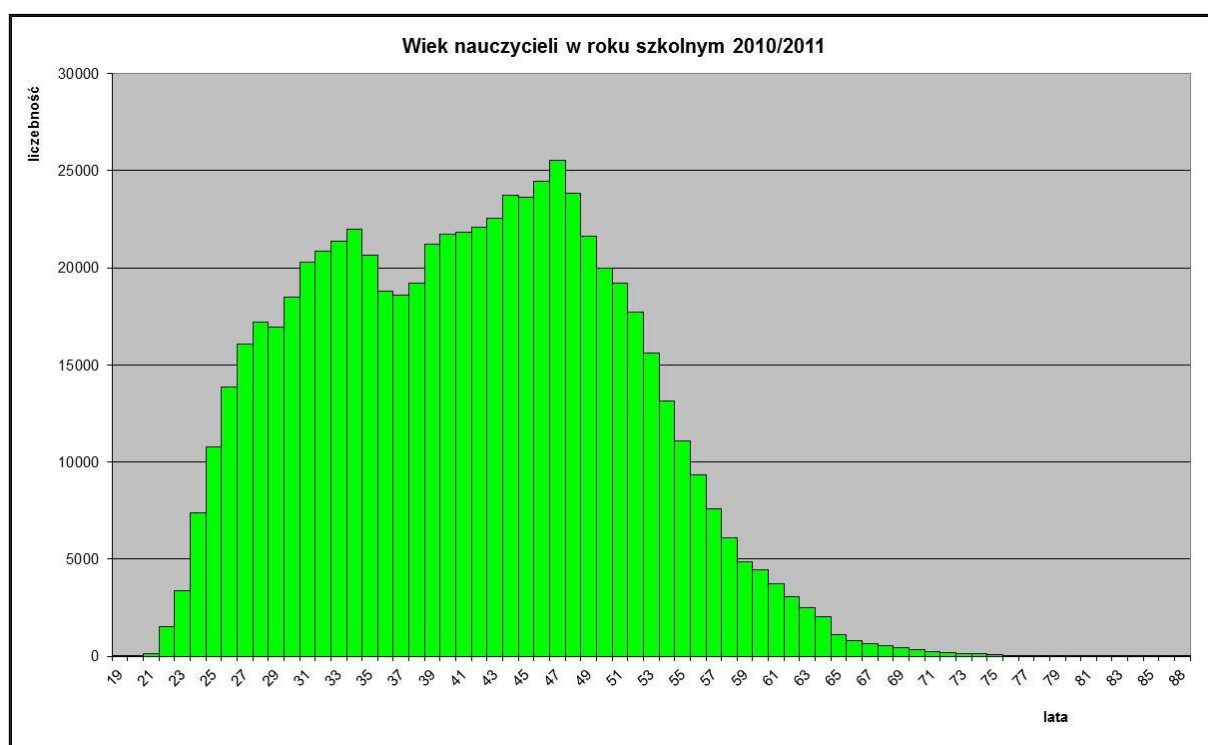

W roku szkolnym 2010/2011 pracowało na stanowisku nauczyciela 540 552 kobiet, które stanowiły 81,3% tej grupy zawodowej. Liczba mężczyzn wynosiła 124 521, tj. ponad cztery razy mniej niż kobiet. W porównaniu do roku szkolnego 2009/2010 o 5,08 tys. osób wzrosła liczba kobiet uczących oraz ich udział w grupie nauczycieli ogółem o 0,3%.

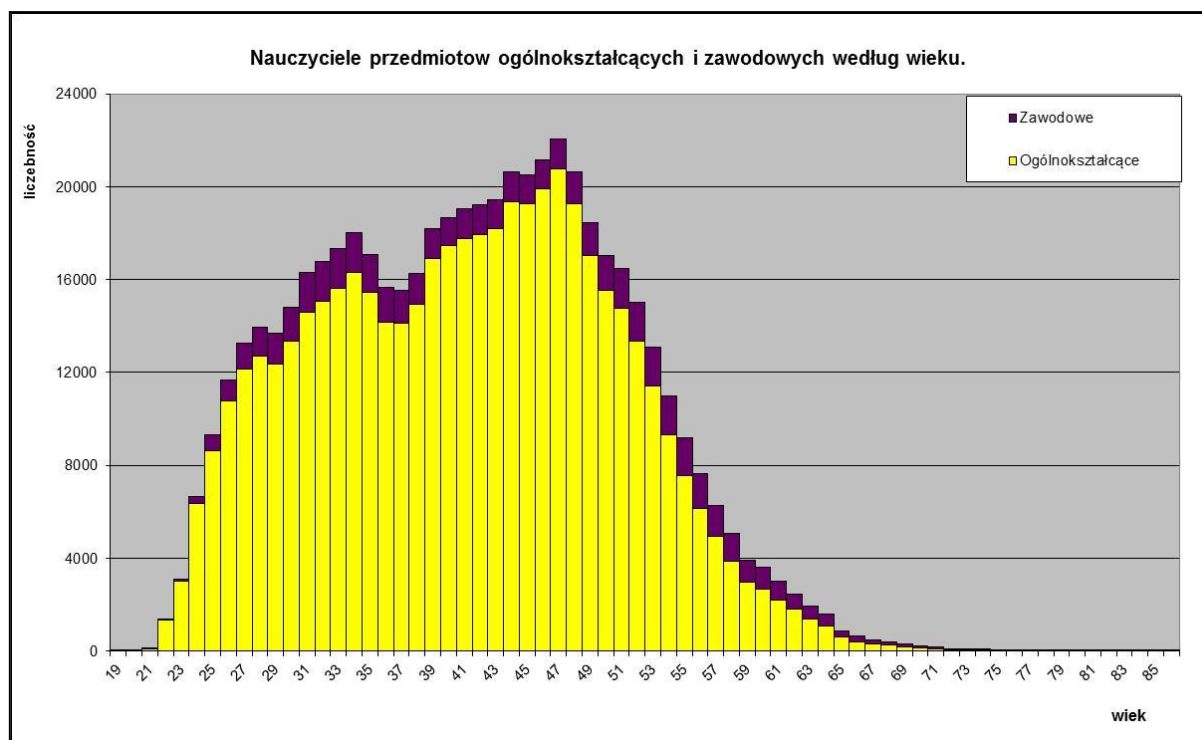
W całym kraju zdecydowana większość nauczycieli to kobiety (od 77,1% w województwie podkarpackim do 83,6% w województwie mazowieckim). Pozostających w mniejszości nauczycieli-mężczyzn najwięcej było zatrudnionych w województwach: podkarpackim – 22,9%, kujawsko-pomorskim i lubelskim – po 20,4% oraz w lubuskim – 20,3%.

Kolejnym zagadnieniem, które zostanie omówione będzie wiek nauczycieli. Wykres C przedstawia rozkład wieku nauczycieli we wrześniu 2010 roku.

Wykres C. Wiek nauczycieli w roku szkolnym 2010/2011

Wynika z niego, że średnia wieku nauczycieli ogółem wynosiła nieco ponad 41 lat. W roku ubiegłym średnia ta była niższa i wynosiła niecałe 41 lat. Rozkład wieku nauczycieli uczących przedmiotów ogólnokształcących oraz nauczycieli przedmiotów zawodowych przedstawiono na wspólnym wykresie D.

Wykres D. Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych według wieku

Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących byli zdecydowanie młodsi od nauczycieli przedmiotów zawodowych. Odpowiednio średnie wieku wynosiły: 41 i 44 lata. Największa liczba nauczycieli 25 504 była w wieku 47 lat. W grupie nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących największe liczebności – powyżej 19 000 – mieli nauczyciele z przedziału wiekowego 44–48 lat. Wśród nauczycieli przedmiotów zawodowych zanotowano dwa przedziały wiekowe o wysokiej liczebności: pierwszy – 32–34 lata (powyżej 1 700) i drugi – 51–56 lat (powyżej 1 600). Liczba najmłodszych nauczycieli (19–24 lata) wynosiła w 2010 roku 12 647 osób, a ich udział w grupie uczących 1,9 % ogółu. Z tej liczby 10 827 młodych nauczycieli uczyło przedmiotów ogólnokształcących, a 422 przedmiotów zawodowych.

Po przekroczeniu 55 lat liczba nauczycieli uczących maleje (por. wykresy C i D). Jest to związane w dużym stopniu z odejściem sporej grupy nauczycieli na emeryturę, w wyniku uzyskanych przez nich uprawnień. We wrześniu 2010 roku w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych uczyło 953 nauczycieli powyżej 70 roku życia. Liczba ta była o 260 niższa w porównaniu z rokiem szkolnym 2009/2010. W grupie najstarszych nauczycieli 343 osoby, tj. 36%, stanowili nauczyciele uczący przedmiotów zawodowych. Analizując wiek nauczycieli, odnotowano 44 osoby w wieku 80 lat i więcej. Rekordzista miał 88 lat, pracował w województwie małopolskim i uczył przedmiotu zawodowego.

2. Awans zawodowy nauczycieli

Od roku szkolnego 2000/2001 wprowadzone zostały stopnie awansu zawodowego nauczycieli². Awans zawodowy dotyczy nauczycieli zatrudnionych w publicznych szkołach i placówkach. Informacje dotyczące stopnia awansu zawodowego nauczycieli w Polsce zostały zawarte w tabeli 3.

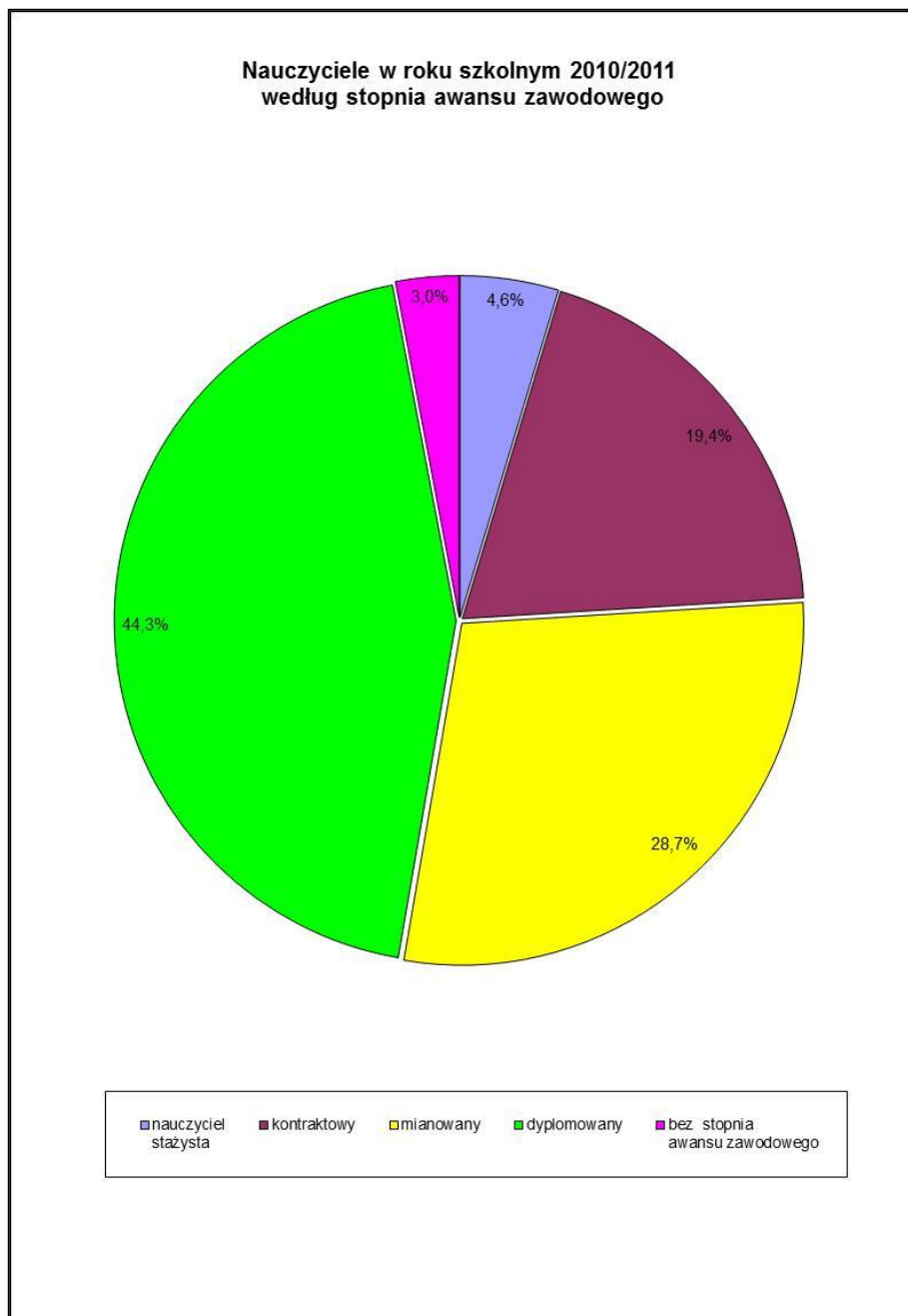
Tabela 3. Nauczyciele ogółem według stopnia awansu zawodowego w roku szkolnym 2010/2011

Województwo	Stażysta	Kontraktowy	Mianowany	Dyplomowany	Bez stopnia awansu zawodowego
dolnośląskie	2309	8700	16956	16034	1750
kujawsko-pomorskie	1374	6924	11886	15238	868
lubelskie	1678	7514	14951	15775	916
lubuskie	873	3261	5946	6808	441
łódzkie	1720	7987	13410	16933	1137
małopolskie	2935	11793	12583	31549	1686
mazowieckie	5157	20404	26103	37488	3515
opolskie	758	3081	4405	8588	358
podkarpackie	1423	7033	9238	21322	870
podlaskie	909	3733	5480	10748	592
pomorskie	2079	8036	10056	18400	1323
śląskie	3374	14271	18992	37700	2094
świętokrzyskie	856	3620	5126	11806	641
warmińsko-mazurskie	1110	4735	5849	13104	830
wielkopolskie	2975	11947	20504	22658	1580
zachodniopomorskie	1392	5815	9319	10457	1284
Razem	30922	128854	190804	294608	19885

We wrześniu 2010 roku w grupie nauczycieli ogółem najliczniejszą grupę stanowili nauczyciele dyplomowani – 294 068 osób. Na drugim miejscu byli nauczyciele mianowani – 190 804 osoby, następnie nauczyciele kontraktowi – 128 854 osoby i nauczyciele stażyści – 30 922 osoby. Dane procentowe dotyczące stopnia awansu zawodowego nauczycieli w roku szkolnym 2010/2011 zostały przedstawione na wykresie E.

² Rozporządzenie MEN z dnia 3 sierpnia 2000 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli. (Dz. U. Nr 70 poz. 825).

Wykres E. Nauczyciele w roku szkolnym 2010/2011 według stopnia awansu zawodowego

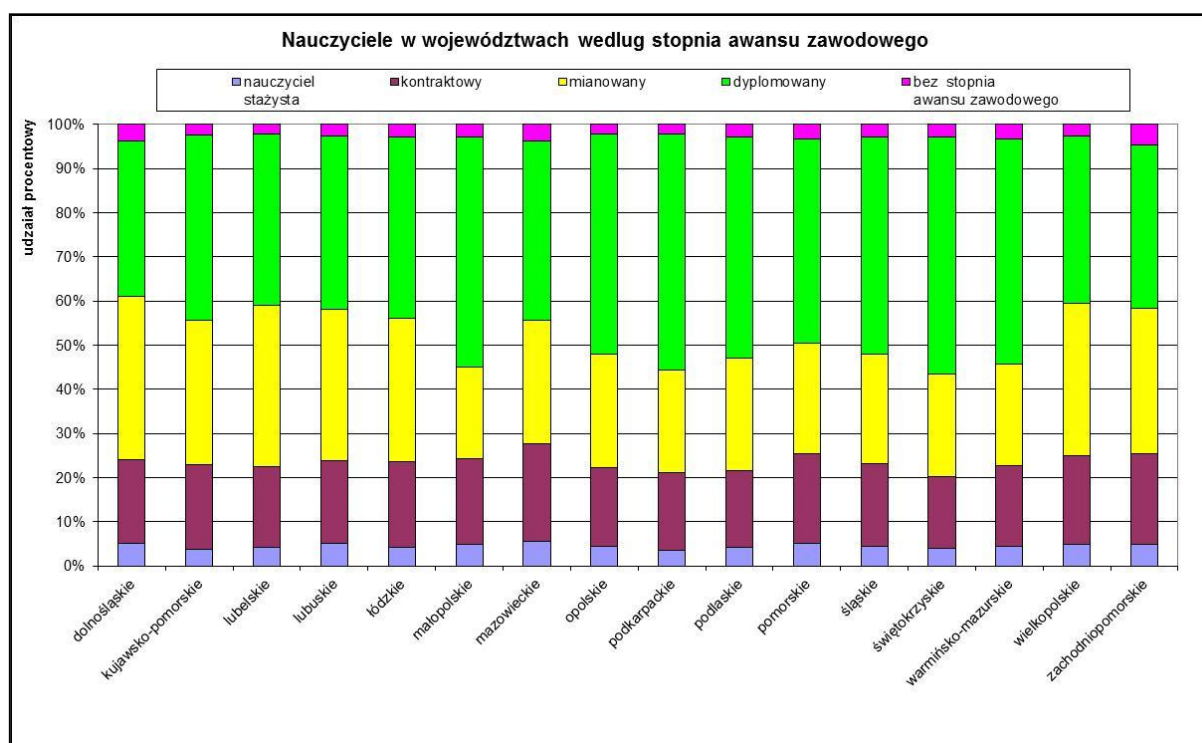

Największy udział procentowy mieli nauczyciele dyplomowani – 44,3%, zwiększył się on o 2,7 punktu procentowego w stosunku do roku ubiegłego. Zmniejszyły się natomiast udziały procentowe nauczycieli z pozostałymi stopniami awansu zawodowego – mianowany, kontraktowy i stażysta. Największy spadek dotyczył nauczycieli mianowanych (–2,13 punktu procentowego). W szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych pracowali również nauczyciele bez stopnia awansu zawodowego. We wrześniu 2010 roku pracowało 19 885 takich nauczycieli tj. około 3% ogółu. W grupie tej byli nauczyciele bez stopnia awansu

zawodowego, zatrudnieni na podstawie art. 10 ust. 9 Karty Nauczyciela – 1 956 oraz osoby bez stopnia awansu zawodowego zatrudnione na podstawie art. 7 ust. 1a ustawy o systemie oświaty – 2 830 osób. W grupie nauczycieli pracujących na pełnym etacie procent nauczycieli dyplomowanych był wyższy o ponad 5 punktów niż w grupie nauczycieli ogółem i wynosił 49,9%. Udziały procentowe nauczycieli pełnozatrudnionych z pozostałymi stopniami awansu zawodowego były niższe.

Na wykresie F przedstawiono ich udziały procentowe w stosunku do ogółu uczących w danym województwie.

Wykres F. Nauczyciele według stopnia awansu zawodowego (według województw) w roku szkolnym 2010/2011

Największy procent nauczycieli dyplomowanych wystąpił w województwach świętokrzyskim – 53,5% oraz podkarpackim – 53,5%, a najmniejszy w dolnośląskim – 35,1%. Najwyższy procent nauczycieli mianowanych zanotowano w województwie dolnośląskim – 37,1%, a najniższy w małopolskim – 20,8%. Nauczyciele kontraktowi i nauczyciele stażyści mieli najwyższy udział procentowy w województwie mazowieckim – odpowiednio 22% i 5,6%, a najniższy w województwie podlaskim – 17,4 % i podkarpackim – 3,6%.

3. Kwalifikacje nauczycieli

W rozdziale prezentowane są dane dotyczące kwalifikacji nauczycieli: poziomu wykształcenia i przygotowania pedagogicznego.

3.1. Poziom wykształcenia nauczycieli

W całej populacji 665 073 nauczycieli najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym – 648,96 tys. osób, tj. 97,6%. Wykształcenie na poziomie kolegium nauczycielskiego i NKJO miało 2,94 tys. nauczycieli, tj. 0,44%, wykształcenie na poziomie SN, PST, SWP posiadało 6,53 tys. nauczycieli, tj. 0,98%, a wykształcenie średnie 6,23 tys. nauczycieli, tj. 0,94%. W porównaniu z rokiem szkolnym 2009/2010 wzrósł udział nauczycieli z wykształceniem wyższym o 0,2 punktu procentowego, a zmalał udział nauczycieli z wykształceniem na poziomie kolegium nauczycielskiego, SN i średnim. Udział procentowy nauczycieli z wykształceniem wyższym wynosił w tej grupie 98,1%, a udział nauczycieli z wykształceniem średnim – 0,61%. W porównaniu do roku szkolnego 2005/2006, tj. w ciągu ostatnich pięciu lat, udział nauczycieli pełnozatrudnionych z wykształceniem wyższym wzrósł o 3,6 punktu procentowego, a udział nauczycieli z wykształceniem średnim zmniejszył się o 0,99 punktu procentowego.

W tabeli 4 znajdują się dane o liczbie nauczycieli z wykształceniem średnim w poszczególnych województwach.

Tabela 4. Nauczyciele z wykształceniem średnim (według województw) w roku szkolnym 2010/2011

Województwo	Liczba nauczycieli ogółem	Liczba nauczycieli z wykształceniem średnim	Udział procentowy
dolnośląskie	45749	475	1,04%
kujawsko-pomorskie	36290	339	0,93%
lubelskie	40834	318	0,78%
lubuskie	17329	177	1,02%
łódzkie	41187	319	0,77%
małopolskie	60546	714	1,18%
mazowieckie	92667	959	1,03%

opolskie	17190	134	0,78%
podkarpackie	39886	407	1,02%
podlaskie	21462	213	0,99%
pomorskie	39894	354	0,89%
śląskie	76431	623	0,82%
świętokrzyskie	22049	197	0,89%
warmińsko-mazurskie	25628	200	0,78%
wielkopolskie	59664	460	0,77%
zachodniopomorskie	28267	340	1,20%
Razem	665073	6229	0,94%

Najwięcej nauczycieli z wykształceniem średnim pracowało w województwie mazowieckim – 959 osób, a najmniej w opolskim – 134 osoby. Największe udziały procentowe takich nauczycieli zanotowano w województwach: zachodniopomorskim – 1,2% i małopolskim – 1,18%. Natomiast najmniejsze udziały wystąpiły w województwach: łódzkim i wielkopolskim – po 0,77% oraz lubelskim i warmińsko-mazurskim – po 0,78%. W stosunku do poprzedniego roku szkolnego 2009/2010 we wszystkich 16 województwach zmalał udział nauczycieli uczących z wykształceniem średnim.

Interesującym zagadnieniem jest analiza poziomu wykształcenia nauczycieli uczących przedmiotów ogólnokształcących. W tabeli 5 i na wykresie G przedstawiono dane dotyczące poziomu wykształcenia nauczycieli według nauczanych przedmiotów ogólnokształcących.

Tabela 5. Wykształcenie nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących w roku szkolnym 2010/2011

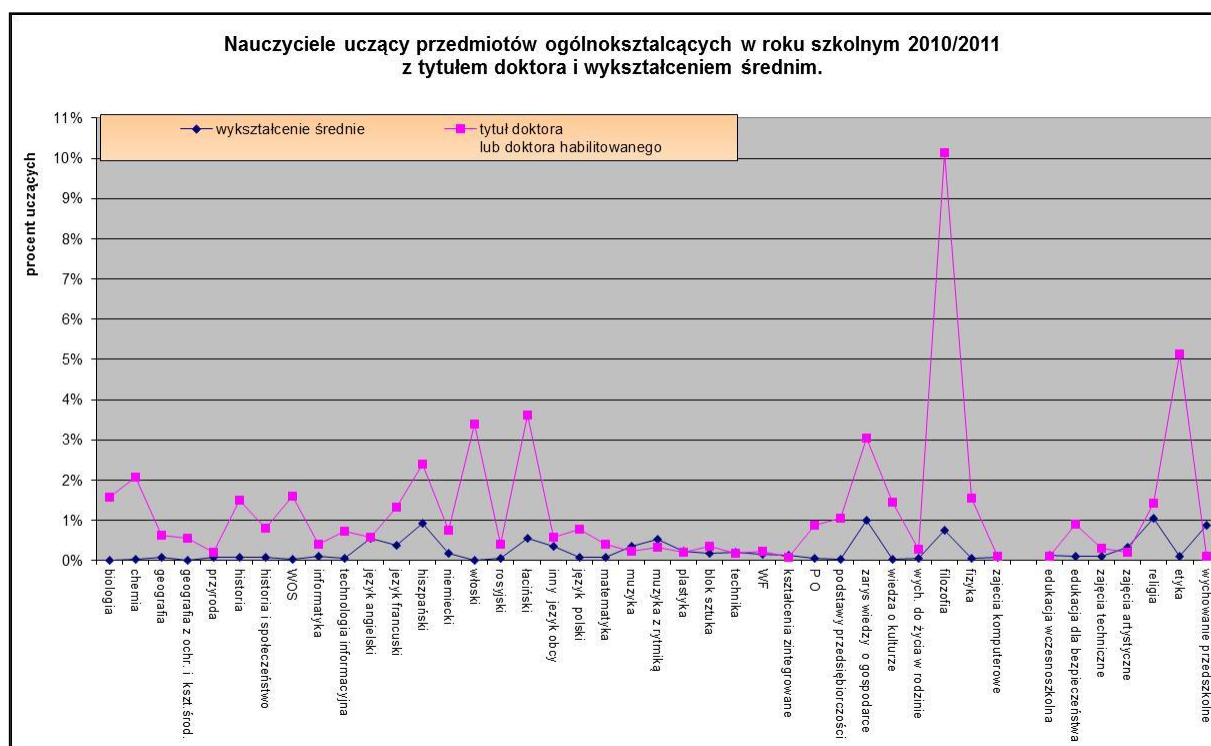
Przedmioty ogólnokształcące	Liczba etatów ogółem	Liczba nauczycieli z wykształceniem średnim	Liczba nauczycieli ze stopniem doktora lub dr hab.
biologia	13267	1	209
chemia	12599	3	262
geografia	11704	9	72
geografia z ochr. i ksz. środowiska	892	0	5
przyroda	17173	15	36
historia	25880	22	390
historia i społeczeństwo	5580	5	45
WOS	13851	3	222
informatyka	24717	23	98
technologia informacyjna	6773	3	50

język angielski	43873	246	255
język francuski	2128	8	28
język hiszpański	541	5	13
język niemiecki	18071	31	136
język włoski	265	0	9
język rosyjski	3939	2	16
język łaciński	360	2	13
język grecki	9	0	2
inny język obcy	857	3	5
język polski	52646	40	410
matematyka	45648	38	180
muzyka	13946	48	31
muzyka z rytmiką	1529	8	5
plastyka	17515	40	36
blok sztuka	1169	2	4
technika	17034	35	32
wychowanie fizyczne	54042	88	121
kształcenia zintegrowane	34563	45	31
przysposobienie obronne	3677	2	32
podstawy przedsiębiorczości	4948	1	52
zarys wiedzy o gospodarce	99	1	3
wiedza o kulturze	3475	1	50
wychowanie do życia w rodzinie	14107	8	40
inne przedmioty ogólnokształcące	5902	27	312
filozofia	266	2	27
fizyka	12689	6	195
zajęcia komputerowe	5119	4	5
edukacja wczesnoszkolna	33705	40	37
edukacja dla bezpieczeństwa	884	1	8
zajęcia techniczne	4038	4	12
zajęcia artystyczne	7195	23	14
religia	31551	333	448
etyka	935	1	48
wychowanie przedszkolne	75616	654	74
wychowanie w świetlicy szkolnej	36182	142	52
Razem	680959	1975	4125

We wrześniu 2010 roku na przedmioty ogólnokształcące przeznaczono 680 959 etatów. W stosunku do ubiegłego roku szkolnego liczba etatów nauczycieli tych przedmiotów wzrosła. W grupie nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących 4 125 osób posiadało tytuł doktora lub doktora habilitowanego. Najczęściej uczyli takich przedmiotów jak: religia – 448, język polski – 410, historia – 390, chemia – 262, język angielski – 255. Wśród nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących 288 posiadało tylko absolutorium – nauczyciele ci zaliczyli

wszystkie wymagane zajęcia, ale nie uzyskali dyplomu ukończenia studiów, nie mają więc wykształcenia wyższego. Najlicniejsza grupa z absolutorium to nauczyciele wychowania przedszkolnego – 51 osób, języka angielskiego i języka polskiego. Kolejną grupę stanowili nauczyciele z wykształceniem na poziomie SN, PST, SWP, SNP. Uczyli oni głównie wychowania przedszkolnego – 3 820 osób, tj. 5,05%, kształcenia zintegrowanego, edukacji wczesnoszkolnej i wychowania fizycznego por. tabela 5. Do ostatniej grupy należeli nauczyciele z wykształceniem średnim – 1 975 osób, tj. 0,29% uczących wszystkich przedmiotów ogólnokształcących.

Wykres G. Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących z wykształceniem średnim lub tytułem doktora w roku szkolnym 2010/2011

Największe udziały procentowe nauczycieli z wykształceniem średnim wystąpiły dla kilku przedmiotów: religia – 1,06%, język hiszpański – 0,92%, wychowanie przedszkolne – 0,86%, filozofia – 0,75%, język angielski i łaciński po 0,56%.

3.2. Przygotowanie pedagogiczne nauczycieli

Nauczyciele uczący w szkołach powinni posiadać nie tylko wiedzę merytoryczną, lecz także przygotowanie pedagogiczne do prowadzenia zajęć³. We wrześniu 2010 roku przygotowania pedagogicznego nie posiadało 9 280 nauczycieli, tj. 1,4% ogółu uczących. W tabeli 6 podano liczbę nauczycieli uczących bez przygotowania pedagogicznego we wszystkich województwach.

Tabela 6. Nauczyciele bez przygotowania pedagogicznego (według województw) w roku szkolnym 2010/2011

Województwo	Liczba nauczycieli ogółem	Liczba nauczycieli bez przygotowania pedagogicznego	Udział procentowy
dolnośląskie	45749	826	1,81%
kujawsko-pomorskie	36290	388	1,07%
lubelskie	40834	398	0,97%
lubuskie	17329	253	1,46%
łódzkie	41187	477	1,16%
małopolskie	60546	903	1,49%
mazowieckie	92667	1568	1,69%
opolskie	17190	230	1,34%
podkarpackie	39886	446	1,12%
podlaskie	21462	307	1,43%
pomorskie	39894	592	1,48%
śląskie	76431	945	1,24%
świętokrzyskie	22049	226	1,02%
warmińsko-mazurskie	25628	372	1,45%
wielkopolskie	59664	744	1,25%
zachodniopomorskie	28267	604	2,14%
Razem	665073	9279	1,40%

Największe udziały procentowe nauczycieli bez przygotowania pedagogicznego wystąpiły w województwach: zachodniopomorskim – 2,14% i dolnośląskim – 1,81%, natomiast najmniejsze miały województwa: lubelskie – 0,97% i świętokrzyskie – 1,02%. Tabela 7

³ Kwalifikacje nauczycieli wynikające z rozporządzenia MEN z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2009 r., Nr 50, poz. 400). Zasady zatrudniania nauczycieli oraz wymagane od nich kwalifikacje określa ustawa Karta Nauczyciela.

pokazuje liczby nauczycieli uczących bez przygotowania pedagogicznego według poziomu wykształcenia.

Tabela 7. Nauczyciele bez przygotowania pedagogicznego według poziomu wykształcenia w roku szkolnym 2010/2011

Poziom wykształcenia	Liczba nauczycieli bez przygotowania pedagogicznego	Udział procentowy
doktor	347	3,74%
wyższe mgr	4902	52,83%
wyższe zawodowe lub studia I stopnia	1440	15,52%
absolutorium	337	3,63%
seminarium duchowne do roku 1990	254	2,74%
świadectwo dojrzałości	1622	17,48%
świadectwo dojrzałości studium bibliotekarskie.	17	0,18%
świadectwo dojrzałości liceum .	16	0,17%
mistrz w zawodzie	177	1,91%
wykształcenie poniżej średniego	167	1,80%
Razem	9279	100,00%

Najwięcej takich nauczycieli miało wykształcenie wyższe i tytuł magistra – 4 902 osoby, tj. 52,8% ogółu uczących. Na drugim miejscu byli nauczyciele posiadający świadectwo ukończenia szkoły średniej – 1 622 osoby. Bez przygotowania pedagogicznego prowadziło zajęcia z przedmiotów zawodowych 177 mistrzów w zawodzie, tj. 1,91% wszystkich uczących. Analizę udziałów procentowych nauczycieli bez przygotowania pedagogicznego w grupie przedmiotów ogólnokształcących przedstawia tabela 8.

Tabela 8. Przygotowanie pedagogiczne nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących w roku szkolnym 2010/2011

Przedmioty ogólnokształcące	Liczba etatów ogółem	Liczba nauczycieli bez przygotowania pedagogicznego	Udział procentowy
biologia	13267	41	0,31%
ochrona i kształtowanie środowiska	12599	–	0,00%
chemia	12599	60	0,48%
fizyka i astronomia	11704	–	0,00%
geografia	11704	26	0,22%
geografia z ochr. i ksz. środowiska	892	2	0,22%
przyroda	17173	34	0,20%

historia	25880	49	0,19%
historia i społeczeństwo	5580	7	0,13%
WOS	13851	27	0,19%
informatyka	24717	117	0,47%
technologia informacyjna	6773	49	0,72%
język angielski	43873	549	1,25%
język francuski	2128	19	0,89%
język hiszpański	541	28	5,18%
język niemiecki	18071	85	0,47%
język włoski	265	8	3,02%
język rosyjski	3939	15	0,38%
język łaciński	360	5	1,39%
język grecki	9	1	11,11%
inny język obcy	857	9	1,05%
język polski	52646	100	0,19%
matematyka	45648	105	0,23%
muzyka	13946	58	0,42%
muzyka z rytmiką	1529	6	0,39%
plastyka	17515	65	0,37%
blok sztuka	1169	3	0,26%
technika	17034	42	0,25%
WF	54042	121	0,22%
kształcenia zintegrowane	34563	61	0,18%
PO	3677	20	0,54%
podstawy przedsiębiorczości	4948	39	0,79%
zarys wiedzy o gospodarce	99	4	4,04%
wiedza o kulturze	3475	16	0,46%
wychowani do życia w rodzinie	14107	16	0,11%
inne przedmioty ogólnokształcące	5902	126	2,13%
filozofia	266	8	3,01%
fizyka	12689	44	0,35%
zajęcia komputerowe	5119	14	0,27%
edukacja wczesnoszkolna	33705	61	0,18%
edukacja dla bezpieczeństwa	884	7	0,79%
zajęcia techniczne	4038	13	0,32%
zajęcia artystyczne	7195	51	0,71%
religia	31551	534	1,69%
etyka	935	7	0,75%
wychowanie przedszkolne	75616	909	1,20%
wychowanie w świetlicy szkolnej	36182	182	0,50%
Razem	680959	3743	0,55%

Liczba nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących liczona według etatów wynosiła ogółem 680 959. Bez przygotowania pedagogicznego uczyło 3 743 nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących, tj. 0,55%. Biorąc pod uwagę liczby bezwzględne, najwięcej nauczycieli bez

przygotowania pedagogicznego uczyło wychowania przedszkolnego – 909 osób, języka angielskiego – 549 osób i religii – 534 osoby. Największe wartości procentowe zanotowano dla języków obcych: język hiszpański – 5,18%, język włoski – 3,02%, język łaciński – 1,39%, język angielski – 1,25%. Wśród innych przedmiotów duży udział procentowy zanotowano w przedmiotach: zarys wiedzy o gospodarce – 4,04%, filozofia – 3,01%, religia – 1,69% i wychowanie przedszkolne – 1,20%.

4. Obowiązki nauczycieli

W Systemie Informacji Oświatowej wyodrębniono kilka rodzajów obowiązków nauczycieli:

- nauczanie przedmiotów ogólnokształcących;
- nauczanie przedmiotów zawodowych (teoretycznych i praktycznych);
- nauczanie języka mniejszości narodowych;
- pozostałe zajęcia – do tej grupy zaliczono: religię, etykę, zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze, dydaktyczno-wyrównawcze, socjoterapeutyczne, zajęcia sportowo-rekreacyjne oraz wychowanie przedszkolne, wychowanie w świetlicy szkolnej, wychowanie w internacie, wychowanie w innych placówkach;
- zajęcia pozalekcyjne, np. informatyczne, artystyczne, sportowe, turystyczno-krajoznawcze;
- zajęcia pozaszkolne (przykłady takie same jak w zajęciach pozalekcyjnych);
- nauczyciele nieprzedmiotowcy w szkołach i placówkach oświatowych.

W niniejszym raporcie zajmiemy się omówieniem nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących, zawodowych i nieprzedmiotowców.

Tabela 9 przedstawia dane dotyczące nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących ogółem i pełnozatrudnionych według nauczanego przedmiotu.

Tabela 9. Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących w roku szkolnym 2010/2011

Przedmioty ogólnokształcące	Liczba etatów ogółem	Liczba nauczycieli pełnozatrudnionych	W tym kobiet
biologia	13267	9974	12281
chemia	12599	9408	11369
geografia	11704	8770	9229
geografia z ochr. i ksz. środowiska	892	635	687
przyroda	17173	14324	15737
historia	25880	21150	18025
historia i społeczeństwo	5580	4232	4064
wiedza o społeczeństwie	13851	11071	9120
informatyka	24717	20540	15013
technologia informacyjna	6773	5010	3031
język angielski	43873	34490	38110
język francuski	2128	1241	1988

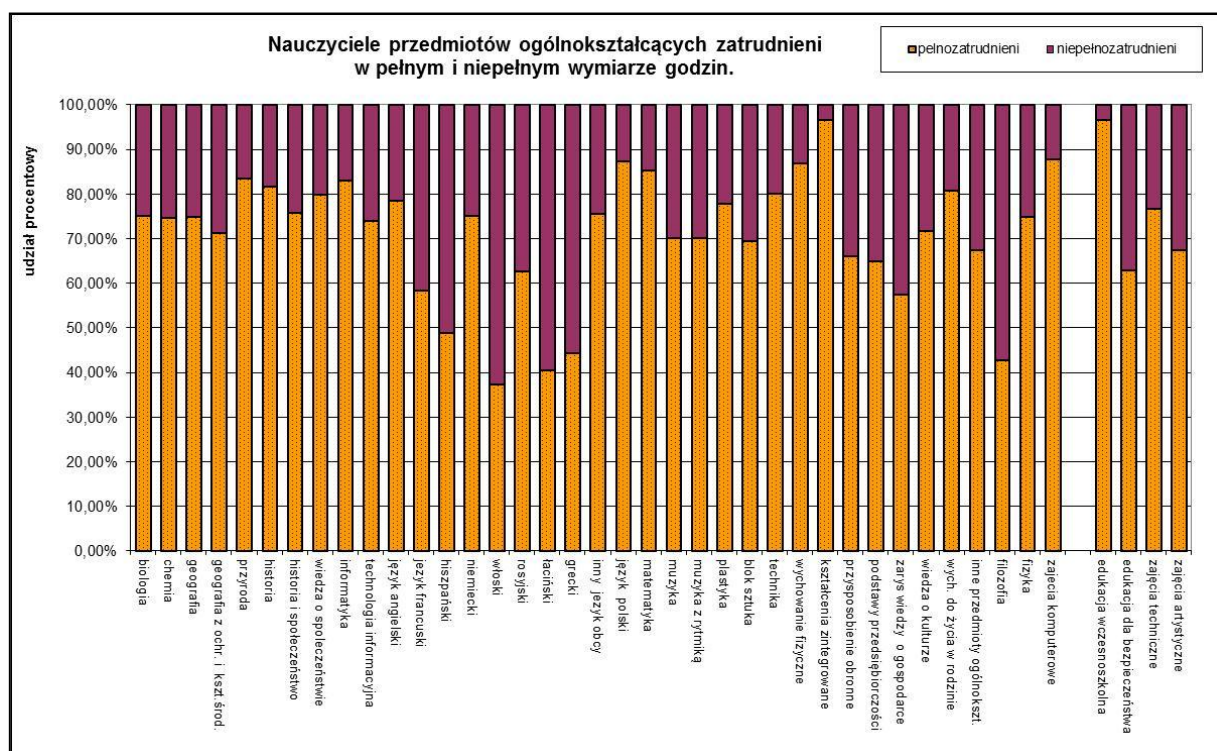
język hiszpański	541	265	447
język niemiecki	18071	13590	16209
język włoski	265	99	231
język rosyjski	3939	2470	3763
język łaciński	360	146	316
język grecki	9	4	8
inny język obcy	857	647	748
język polski	52646	45985	49778
matematyka	45648	38955	38989
muzyka	13946	9771	11088
muzyka z rytmiką	1529	1073	1278
plastyka	17515	13641	15868
blok sztuka	1169	811	981
technika	17034	13641	11930
wychowanie fizyczne	54042	46959	25088
kształcenia zintegrowane	34563	33419	34100
przysposobienie obronne	3677	2432	1133
podstawy przedsiębiorczości	4948	3213	3758
zarys wiedzy o gospodarce	99	57	70
wiedza o kulturze	3475	2495	3001
wychowanie do życia w rodzinie	14107	11395	12954
inne przedmioty ogólnokształcące	5902	3985	4292
filozofia	266	114	153
fizyka	12689	9516	8511
zajęcia komputerowe	5119	4497	4128
edukacja wczesnoszkolna	33705	32541	33313
edukacja dla bezpieczeństwa	884	557	380
zajęcia techniczne	4038	3094	2367
zajęcia artystyczne	7195	4859	5836
religia	31551	16211	16915
etyka	935	548	649
wychowanie przedszkolne	75616	70208	75320
wychowanie w świetlicy szkolnej	36182	29402	32777
Razem	680959	557445	555033

Liczba nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących liczona według etatów wynosiła ogółem 680 959. We wrześniu 2010 roku nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących było 536 675 i stanowili oni 80,7% wszystkich nauczycieli w kraju. Udział nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących wzrósł w porównaniu z rokiem 2009/2010 o 1,1 punktu procentowego. Największe liczby nauczycieli obejmują przedmioty o dużej liczbie godzin w planach nauczania. Należą do nich: kształcenie zintegrowane i edukacja wczesnoszkolna – 68 270

osób, wychowanie fizyczne – 54 042, język polski – 52 646, matematyka – 45 648, język angielski – 43 873. W ostatnim roku największy wzrost dotyczył nauczycieli języka angielskiego i kształcenia zintegrowanego.

Na wykresie H pokazane zostały udziały procentowe nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych dla wszystkich przedmiotów ogólnokształcących.

Wykres H. Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących zatrudnieni w pełnym i niepełnym wymiarze godzin w roku szkolnym 2010/2011

Udział nauczycieli pełnozatrudnionych w grupie nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących był wysoki i wynosił 82,2%. Dla kilkunastu przedmiotów ogólnokształcących udział ten przekroczył 83%: kształcenie zintegrowane i edukacja wczesnoszkolna – 96,7%, język polski – 87,3%, wychowanie fizyczne – 86,9%, matematyka – 85,3%, zajęcia komputerowe – 87,8%, przyroda – 83,4%.

Udział procentowy kobiet w nauczaniu przedmiotów ogólnokształcących wynosił w roku szkolnym 2010/2011 79,6%. Najbardziej sfeminizowane przedmioty to: edukacja wczesnoszkolna i kształcenie zintegrowane – 98,7%, język polski – 94,5%, język francuski – 93,4%, biologia 92,5%, przyroda 91,6%, wychowanie do życia w rodzinie 91,8%, plastyka 90,6% i chemia 90%.

W tabeli 10 i na wykresie I przedstawiono dane dotyczące nauczycieli przedmiotów zawodowych.

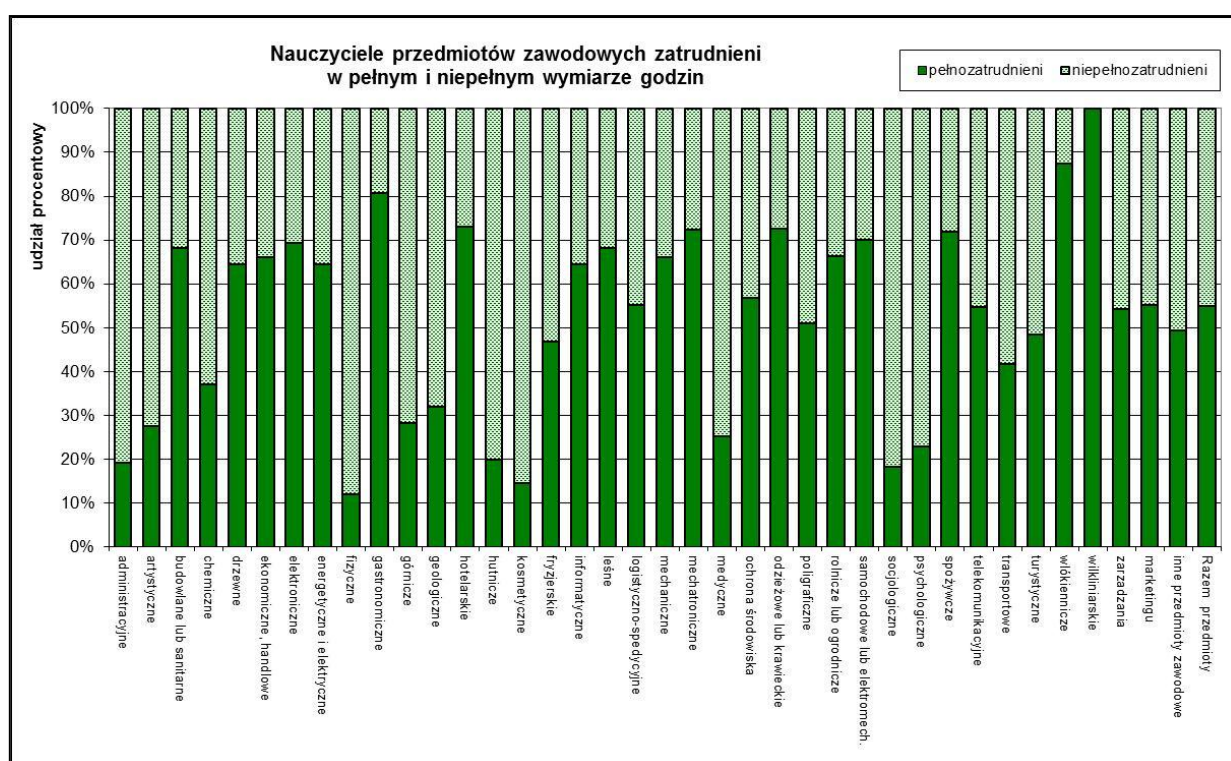
Tabela 10. Nauczyciele przedmiotów zawodowych w roku szkolnym 2010/2011

Przedmioty zawodowe	Liczba nauczycieli ogółem	Liczba nauczycieli pełnozatrudnionych	W tym kobiet
administracyjne	1947	372	1293
artystyczne	1052	291	636
budowlane lub sanitarne	2862	1954	1261
chemiczne	662	246	550
drzewne	613	396	109
ekonomiczne, handlowe	7056	4662	5792
elektroniczne	1716	1192	342
energetyczne i elektryczne	1723	1111	281
fizyczne	67	8	20
gastronomiczne	4141	3345	3723
górnictwo	343	97	74
geologiczne	50	16	33
hotelarskie	1227	896	1051
hutnicze	15	3	6
kosmetyczne	1336	195	1261
fryzjerskie	1264	592	1165
informatyczne	5352	3452	1774
leśne	151	103	48
logistyczno-spedycyjne	1153	637	736
mechaniczne	5785	3825	727
mechatroniczne	739	535	119
medyczne	4485	1136	3414
ochrona środowiska	562	319	435
odzieżowe lub krawieckie	409	297	405
poligraficzne	212	108	110
rolnicze lub ogrodnicze	2287	1519	1308
samochodowe lub elektromech. pojaz.	1830	1284	86
socjologiczne	376	69	302
psychologiczne	1339	307	1182
spożywcze	797	573	677
telekomunikacyjne	84	46	20
transportowe	257	107	60
turystyczne	808	391	592
włókiennicze	24	21	18
wilkiniarskie	4	4	1
zarządzania	443	240	327
marketingu	653	360	514
inne przedmioty zawodowe	12950	6399	6720
Razem	66774	37108	37172

Łączna liczba nauczycieli przedmiotów zawodowych wynosiła 66 774, co stanowiło 10% wszystkich uczących w minionym roku szkolnym. Liczba tych nauczycieli wzrosła o 500 osób w stosunku do roku szkolnego 2009/2010. Udział nauczycieli pełnozatrudnionych w grupie przedmiotów zawodowych wynosił 55,6%, a więc był znacznie mniejszy niż w grupie przedmiotów ogólnokształcących.

Na wykresie I pokazano udziały procentowe nauczycieli pełno- i niepełnozatrudnionych dla wszystkich przedmiotów zawodowych. Są one bardzo zróżnicowane.

Wykres I. Nauczyciele przedmiotów zawodowych w roku szkolnym 2010/2011

Największy udział nauczycieli pełnozatrudnionych – powyżej 70% – zanotowano dla przedmiotów włókienniczych, gastronomicznych, hotelarskich, odzieżowych lub krawieckich, mechatronicznych i spożywczych. Najmniejsze udziały pełnozatrudnionych – poniżej 20% – dotyczyły nauczycieli przedmiotów kosmetycznych, socjologicznych, fizycznych i administracyjnych. Udział kobiet w nauczaniu przedmiotów zawodowych wynosił 55,66% i był aż o 24 punkty procentowe niższy od ich udziału w nauczaniu przedmiotów ogólnokształcących.

W raporcie przedstawimy również dane dotyczące nauczycieli nieprzedmiotowców, zatrudnionych w szkołach, placówkach oświatowych i wychowawczych. Do tej grupy

zaliczamy nauczycieli bibliotekarzy, nauczycieli pedagogów i psychologów, nauczycieli logopedów, socjologów i nauczycieli rehabilitantów (patrz tabela 11).

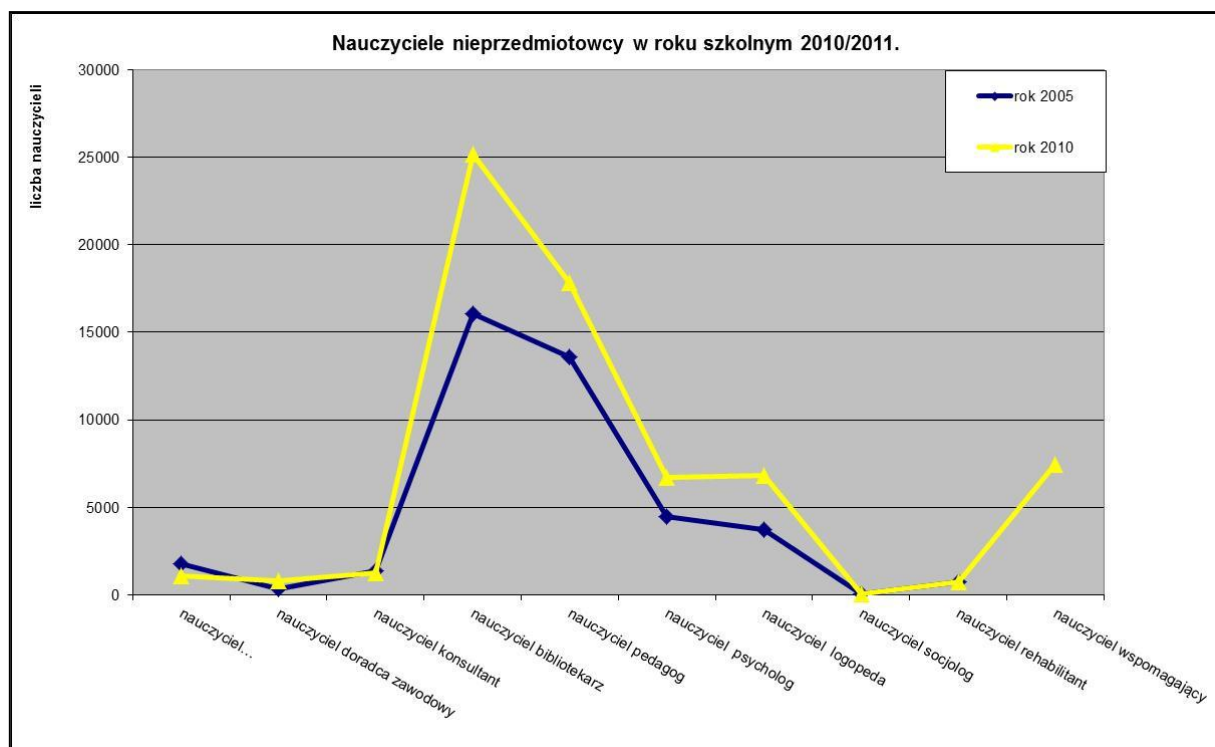
Tabela 11. Nauczyciele nieprzedmiotowcy w szkołach i placówkach oświatowych w roku szkolnym 2010/2011

Stanowisko nauczyciela	Liczba nauczycieli	Udział procentowy nauczycieli w grupie nieprzedmiotowców
nauczyciel doradca metodyczny	1067	1,57%
nauczyciel doradca zawodowy	803	1,18%
nauczyciel konsultant	1279	1,88%
nauczyciel bibliotekarz	25155	37,04%
nauczyciel pedagog	17857	26,29%
nauczyciel psycholog	6689	9,85%
nauczyciel logopeda	6810	10,03%
nauczyciel socjolog	46	0,07%
nauczyciel rehabilitant	726	1,07%
nauczyciel wspomagający	7481	11,02%
Razem	67913	100,00%

Łączna liczba nauczycieli nieprzedmiotowców w roku szkolnym 2010/2011 wynosiła 67 913 osób, tj. 10,2% wszystkich nauczycieli ogółem. W porównaniu do roku szkolnego 2009/2010 wzrósł udział procentowy nauczycieli psychologów z 9,51% do 9,85% oraz nauczycieli wspomagających z 10,41% do 11,02%. Udział nauczycieli socjologów i nauczycieli rehabilitantów pozostał na tym samym poziomie. Natomiast udziały pozostałych nauczycieli nieprzedmiotowców zmalały. Największy spadek zanotowano dla nauczycieli doradców zawodowych – o 160 osób, tj. 0,24 punktu procentowego. W omawianej grupie nauczycieli najliczniej reprezentowani byli nauczyciele bibliotekarze – 25 155 osób, tj. 37% ogółu nieprzedmiotowców i nauczyciele pedagodzy – 17 857 osób, tj. 26,3%. Najmniej liczną grupę stanowili nauczyciele socjolodzy – 46, udział procentowy 0,07%.

Zmiany, które nastąpiły w grupie nauczycieli nieprzedmiotowców w latach 2005 i 2010, przedstawia wykres J.

Wykres J. Nauczyciele nieprzedmiotowcy w roku szkolnym 2010/2011

Zauważamy w tym okresie bardzo duży przyrost nauczycieli bibliotekarzy oraz niewielki wzrost liczby nauczycieli pedagogów, psychologów i logopedów. Odwrotna tendencja wystąpiła dla nauczycieli doradców metodycznych. W ciągu pięciu lat ich liczba zmalała o 644 osoby, tj. o 35,8%.

Ważnym zagadnieniem z punktu widzenia pracy szkoły czy placówki oświatowo-wychowawczej jest frekwencja zatrudnionych w niej nauczycieli. W tabeli 12 pokazane zostały liczby nauczycieli w 16 województwach, którzy z różnych przyczyn nie prowadzili zajęć w latach szkolnych 2009/2010 i 2010/2011.

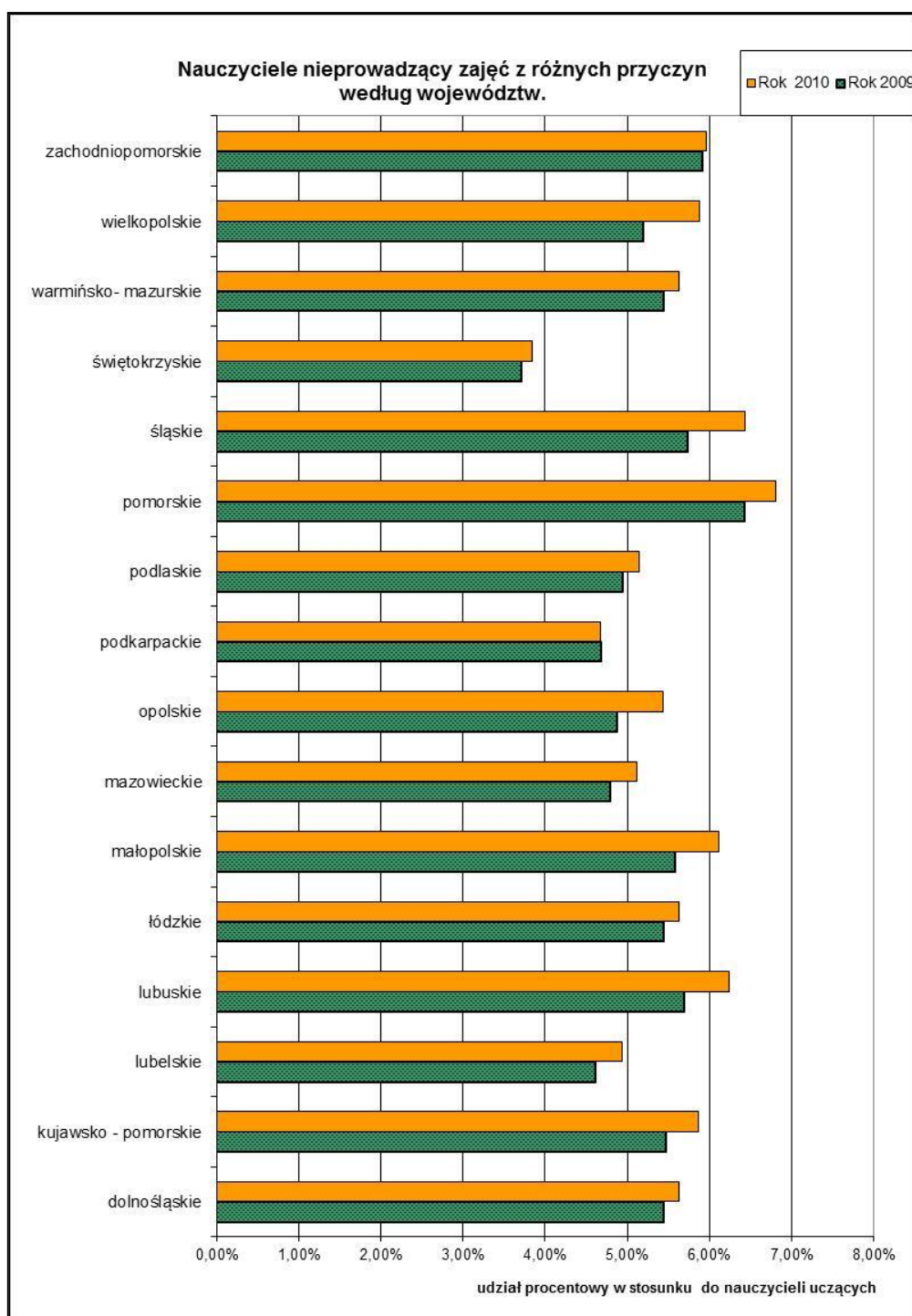
Tabela 12. Nauczyciele ogółem, nieprowadzący zajęć w latach 2009 i 2010, według województw

Województwo	Liczba nauczycieli w roku szkolnym 2009/2010	Liczba nauczycieli w roku szkolnym 2010/2011	Zmiana 2009–2010	Zmiana w %
dolnośląskie	2475	2573	98	3,96
kujawsko-pomorskie	1988	2130	142	7,14
lubelskie	1875	2016	141	7,52
lubuskie	978	1081	103	10,53
łódzkie	2250	2316	66	2,93
małopolskie	3371	3706	335	9,94

mazowieckie	4350	4739	389	8,94
opolskie	845	934	89	10,53
podkarpackie	1875	1863	-12	-0,64
podlaskie	1057	1104	47	4,45
pomorskie	2540	2718	178	7,01
śląskie	4379	4917	538	12,29
świętokrzyskie	821	848	27	3,29
warmińsko-mazurskie	1401	1444	43	3,07
wielkopolskie	3077	3505	428	13,91
zachodniopomorskie	1656	1687	31	1,87
Razem	34938	37581	2643	7,56

We wrześniu 2010 roku 37 581 nauczycieli (tj. 5,65% ogółu tej grupy zawodowej) nie prowadziło zajęć dydaktycznych i wychowawczych. Z różnych przyczyn. Największa liczba nauczycieli nie prowadziła zajęć z powodu urlopów: urlop dla poratowania zdrowia – 12 930 osób, tj. 32,7% ogółu nieprowadzących zajęć, urlop macierzyński – 8 190 osób, tj. 21,8%, urlop wychowawczy – 4 270 osób, tj. 11,4%. Ponadto 6 814 nauczycieli wykazało się długotrwałą niezdolnością do pracy trwającą więcej niż 33 dni. Natomiast liczba nauczycieli korzystających z płatnego urlopu szkoleniowego dla dalszego kształcenia się lub innych ważnych celów, np. naukowych, oświatowych czy artystycznych, wynosiła 160 osób. W porównaniu z rokiem szkolnym 2009/2010 o 400 osób zwiększyła się liczba nauczycieli korzystających z urlopu dla poratowania zdrowia a o 1 050 osób z tytułu długotrwałej niezdolności do pracy, powyżej 33 dni. Wzrosła też liczba nauczycielek korzystających z urlopu macierzyńskiego, a zmalała liczba korzystających z urlopu wychowawczego. W 15 województwach wzrosła również liczba nauczycieli nieprowadzących zajęć w szkołach i placówkach. Tylko w województwie podkarpackim liczba takich nauczycieli nieznacznie zmalała. Na wykresie K przedstawiono dane dotyczące nauczycieli, którzy nie prowadzili zajęć według województw.

Wykres K. Nauczyciele nieprowadzący zajęć według województw

Najwyższy procent nauczycieli nieprowadzących zajęć z różnych przyczyn odnotowano w województwach: pomorskim – 6,81%, śląskim – 6,43% i lubuskim – 6,24%, natomiast najniższy w województwach: świętokrzyskim – 3,85% i podkarpackim – 4,67%.

5. Specjalności nauczycieli

W rozdziale tym zajmiemy się kwalifikacjami merytorycznymi nauczycieli do nauczania określonych przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych w szkołach i innych placówkach oświatowych. W tabeli 13 przedstawiono dane o specjalnościach nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących, a w tabeli 14 – nauczycieli przedmiotów zawodowych.

Tabela 13. Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących według specjalności w roku szkolnym 2010/2011

Specjalności	Rok 2009	Rok 2010	Zmiana 2009–2010
biologia	18349	18466	117
chemia	14963	15114	151
fizyka	14718	11754	–2964
geografia	15144	15242	98
przyroda	19820	20223	403
historia	31252	31678	426
historia i społeczeństwo	5926	5797	–129
wiedza o społeczeństwie	13700	14223	523
informatyka	38786	39890	1104
technologia informacyjna	6562	6690	128
język angielski	46597	48169	1572
język francuski	2689	2672	–17
język hiszpański	532	627	95
język niemiecki	20388	20623	235
język włoski	293	330	37
język rosyjski	7989	8007	18
inny język obcy	992	1023	31
język polski	63977	64196	219
matematyka	51793	52044	251
muzyka	13024	13584	560
plastyka	12463	12967	504
sztuka	7055	7175	120
wiedza o kulturze	3676	3898	222
podstawy przedsiębiorczości	5431	5575	144
technika	16154	16571	417
wychowanie fizyczne	60003	60499	496
kształcenie zintegrowane	105948	100793	–5155
edukacja wczesnoszkolna		10792	10792
wychowanie przedszkolne	78734	81695	2961
wychowanie do życia w rodzinie	13473	14952	1479
filozofia	brak danych	259	
zajęcia komputerowe	brak danych	342	
edukacja dla bezpieczeństwa	brak danych	828	
zajęcia techniczne	brak danych	633	

zajęcia artystyczne	brak danych	1412	
inna specjalność ogólnokształcąca	8402	7619	-783
religia	34377	34556	179
etyka	1280	1406	126

Tabela 14. Nauczyciele przedmiotów zawodowych według specjalności w roku szkolnym 2010/2011

Specjalności zawodowe	Rok 2009	Rok 2010	Zmiana 2009–2010
administracyjne	2347	2473	126
artystyczne	11101	11357	256
awioniki lotniczej	31	29	-2
budowlane	2750	2799	49
sanitarne	274	284	10
budowa i eksploatacja dróg	117	99	-18
chemiczne	581	629	48
drzewne	711	687	-24
ekonomiczne, handlowe	8110	8142	32
elektroenergetyki automatyki transportu szynowego	17	16	-1
elektroniczne	1873	1831	-42
elektryczne	2061	2011	-50
energetyczne	426	459	33
fizyczne	111	98	-13
gastronomiczne	4045	4092	47
geodezyjne	293	325	32
górnictwo	344	381	37
geologiczne	82	84	2
hotelarskie	849	937	88
hutnicze	61	59	-2
informatyczne	4871	4696	-175
kosmetyczne	1271	1378	107
fryzjerskie	1000	1145	145
leśne	182	190	8
logistyczno-spedycyjne	771	864	93
mechaniczne	7087	6964	-123
mechaniki lotniczej	34	43	9
mechatroniczne	451	492	41
medyczne	4395	4693	298
meteorologiczne	8	8	0
nawigacyjne	33	39	6
ochrona środowiska	1367	1420	53
odzieżowe	423	428	5
krawieckie	327	302	-25
poligraficzne	171	179	8

radiokomunikacyjne	8	5	-3
rolnicze	3169	3148	-21
ogrodnicze	913	947	34
samochodowe lub elektromech. pojaz.	1445	1444	-1
siłowni okrętowym i mech. pomocnicze	7	8	1
socjologiczne	597	618	21
psychologiczne	1149	1368	219
spożywcze	973	979	6
technika ruchu kolejowego	20	16	-4
technika komputerowa i teleinformatyka	218	201	-17
telekomunikacyjne	138	119	-19
transportowe	265	291	26
turystyczne	865	885	20
włókiennicze	155	150	-5
wikliniarskie	9	6	-3
zarządzania i marketingu	3197	3261	64
inne przedmioty zawodowe	8356	8222	-134

Każdemu nauczycielowi przypisano specjalności uzyskane podczas studiów: zawodowych, magisterskich, podyplomowych lub kursów nadających odpowiednie kwalifikacje. W związku z tym wielu nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących ma więcej niż jedną specjalność: pierwszą – uzyskaną wraz z ukończeniem studiów oraz inne, które uzyskali najczęściej w wyniku ukończenia odpowiednich studiów podyplomowych. Nauczyciele z dwoma i więcej specjalnościami liczeni więc byli dwukrotnie lub wielokrotnie.

Łączna liczba nauczycieli posiadających specjalności ogólnokształcące, wymienione w tabeli 13, wynosiła w roku szkolnym 2010/2011 749 940, natomiast liczba nauczycieli uczących tych przedmiotów – 628 430. Można dokonać porównania, jak zmieniła się liczba nauczycieli różnych specjalności w stosunku do roku szkolnego 2009/2010. W zdecydowanej większości liczba nauczycieli specjalistów wzrosła. Wyjątkiem byli nauczyciele ze specjalnością fizyka czy historia i społeczeństwo. Największy wzrost liczby nauczycieli specjalistów wystąpił dla kształcenia zintegrowanego i edukacji wczesnoszkolnej, wychowania przedszkolnego, języka angielskiego i informatyki.

Łączna liczba nauczycieli ze specjalnościami zawodowymi wynosiła 81 300 osób. W porównaniu z rokiem 2009/2010 liczba tych nauczycieli wzrosła o 1,24 tys. Najbardziej liczne specjalności zawodowe w roku szkolnym 2010/2011 to: artystyczne – 11 357 osób, ekonomiczne i handlowe – 8 142 osób, mechaniczne – 6 964 osób. Najmniej liczne

specjalności zawodowe, poniżej 10 nauczycieli w kraju, to: meteorologiczne, wikliniarskie, radiokomunikacyjne, siłowni okrętowych i mechanizmów pomocniczych. W ciągu ostatniego roku najwięcej przybyło nauczycieli ze specjalnościami medycznymi, artystycznymi i psychologicznymi, por. tabela 14. Największy spadek liczby nauczycieli odnotowano dla specjalności: informatycznych – 175 osób i mechanicznych – 123 osoby.

Interesującym zagadnieniem jest szczegółowa analiza wykorzystania nauczycieli specjalistów do nauczania określonych przedmiotów ogólnokształcących we wszystkich typach szkół. W tabeli 15 zestawione zostały następujące liczby: nauczyciele uczący danego przedmiotu ogólnokształcącego, nauczyciele posiadający specjalność ogólnokształcącą i nauczyciele uczący danego przedmiotu zgodnie z wyuczoną specjalnością.

Tabela 15. Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących według form kształcenia

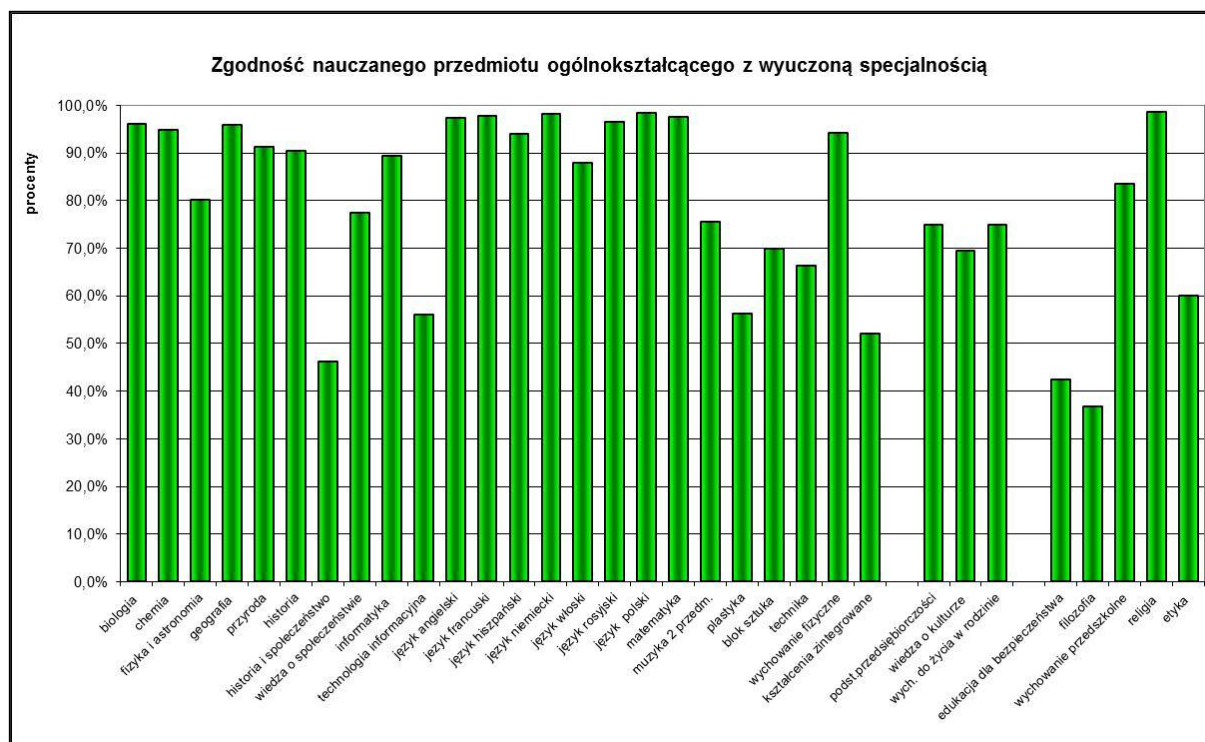
Przedmioty ogólnokształcące	Liczba nauczycieli uczących przedmiotu	Liczba nauczycieli danej specjalności	Nauczyciele uczący zgodnie ze specjalnością
biologia 2 prz.	13267	18466	12746
chemia	12599	15114	11950
fizyka	12689	11754	10170
geografia 2 prz.	12596	15242	12069
przyroda	17173	20223	15687
historia	25880	31678	23408
historia i społeczeństwo	5580	5797	2577
wiedza o społeczeństwie	13851	14223	10714
informatyka prz.	24717	39890	22113
technologia informacyjna	6773	6690	3799
język angielski	43873	48169	42674
język francuski	2128	2672	2081
język hiszpański	541	627	509
język niemiecki	18071	20263	17740
język włoski	265	330	233
język rosyjski	3939	8007	3805
język polski	52646	64196	51754
matematyka	45648	52044	44534
muzyka 2 przedm.	13946	13584	10542
plastyka	17515	12967	9861
blok sztuka	1169	7175	818
technika	17034	16571	11298
wychowanie fizyczne	54042	60499	50884
kształcenia zintegrowane 2 pz.	68268	111585	35595
podst. przedsiębiorczości 2p	5047	5575	3784

wiedza o kulturze	3475	3898	2412
wychowanie do życia w rodzinie	14107	14952	10560
edukacja dla bezpieczeństwa	884	828	376
filozofia	266	259	98
wychowanie przedszkolne	75616	81695	63079
inne przedmioty ogólnokształcące	5902	7619	
religia	31551	34556	31115
etyka	935	1406	561

Jeżeli liczba nauczycieli z wyuczoną specjalnością jest równa lub większa od liczby nauczycieli uczących tego przedmiotu, mamy do czynienia ze zjawiskiem pozytywnym. W sytuacji odwrotnej możemy mówić o braku nauczycieli specjalistów. Braki specjalistów odnotowano dla przedmiotów: plastyka, technika, muzyka, fizyka, technologia informacyjna, edukacja dla bezpieczeństwa. Duże nadwyżki nauczycieli specjalistów wystąpiły dla: kształcenia zintegrowanego (43,3 tys. osób), informatyki (15,17 tys. osób) i języka polskiego (11,55 tys. osób). Podobna sytuacja miała miejsce w roku szkolnym 2009/2010, natomiast obecnie liczba specjalistów wymienionych przedmiotów w stosunku do roku ubiegłego jeszcze wzrosła.

Zgodność nauczanego przedmiotu z wyuczoną specjalnością możemy oszacować, dzieląc liczbę nauczycieli uczących danego przedmiotu zgodnie ze specjalnością przez liczbę wszystkich nauczycieli uczących tego przedmiotu. Wskaźnik zgodności wyrażamy w procentach. Na wykresie L pokazano wskaźniki zgodności przedmiotów ogólnokształcących.

Wykres L. Zgodność nauczanego przedmiotu ogólnokształcącego z wyuczoną specjalnością w roku szkolnym 2010/2011

Najwyższe wskaźniki zgodności nauczanego przedmiotu z wyuczoną specjalnością (powyżej 95%) mieli nauczyciele języków obcych: niemieckiego (98,2%), angielskiego (97,3%), francuskiego (97,8%), rosyjskiego (96,6%), a także języka polskiego, matematyki, biologii i geografii. Bardzo wysoki był też ten wskaźnik dla przedmiotu nieobowiązkowego – religii (99,9%). Najniższe wskaźniki zgodności, poniżej 50%, mieli nauczyciele filozofii (36,8%), edukacji dla bezpieczeństwa (42,5%) oraz historii i społeczeństwa (46,2%).

Przy dużej nadwyżce (15,2 tys.) nauczycieli ze specjalnością informatyka, tego przedmiotu uczyło w szkołach 2 600 nauczycieli nie posiadających tej specjalności. Przy nadwyżce 11,55 tys. nauczycieli ze specjalnością język polski nauczają w szkołach 890 nauczycieli bez przygotowania specjalistycznego. Najbardziej niepokojąca wydaje się sytuacja kształcenia zintegrowanego. W roku szkolnym 2010/2011 nauczają tego przedmiotu 68 288 osób. W grupie tej 32 673 osoby, tj. prawie 48%, nie miało wymaganej specjalności – kształcenie zintegrowane czy edukacja wczesnoszkolna. Natomiast liczba nauczycieli posiadających takie specjalności wynosiła według danych SIO 115 585 osób.

6. Formy kształcenia i doskonalenia nauczycieli

W Systemie Informacji Oświatowej zbierane są dane dotyczące form kształcenia i doskonalenia nauczycieli, które zostały przez nich ukończone w poprzednim roku szkolnym. Dane w tym raporcie dotyczą roku szkolnego 2009/2010. Ukończone przez nauczycieli formy kształcenia nadają im wyższy poziom wykształcenia lub nowe, dodatkowe, formalnie potwierdzone kwalifikacje do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć. Takimi formami są: jednolite studia magisterskie, studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, kolegium nauczycielskie lub nauczycielskie kolegium języków obcych, studia podyplomowe nadające kwalifikacje. Tabela 16 przedstawia liczbę nauczycieli w poszczególnych województwach, którzy ukończyli różne formy kształcenia.

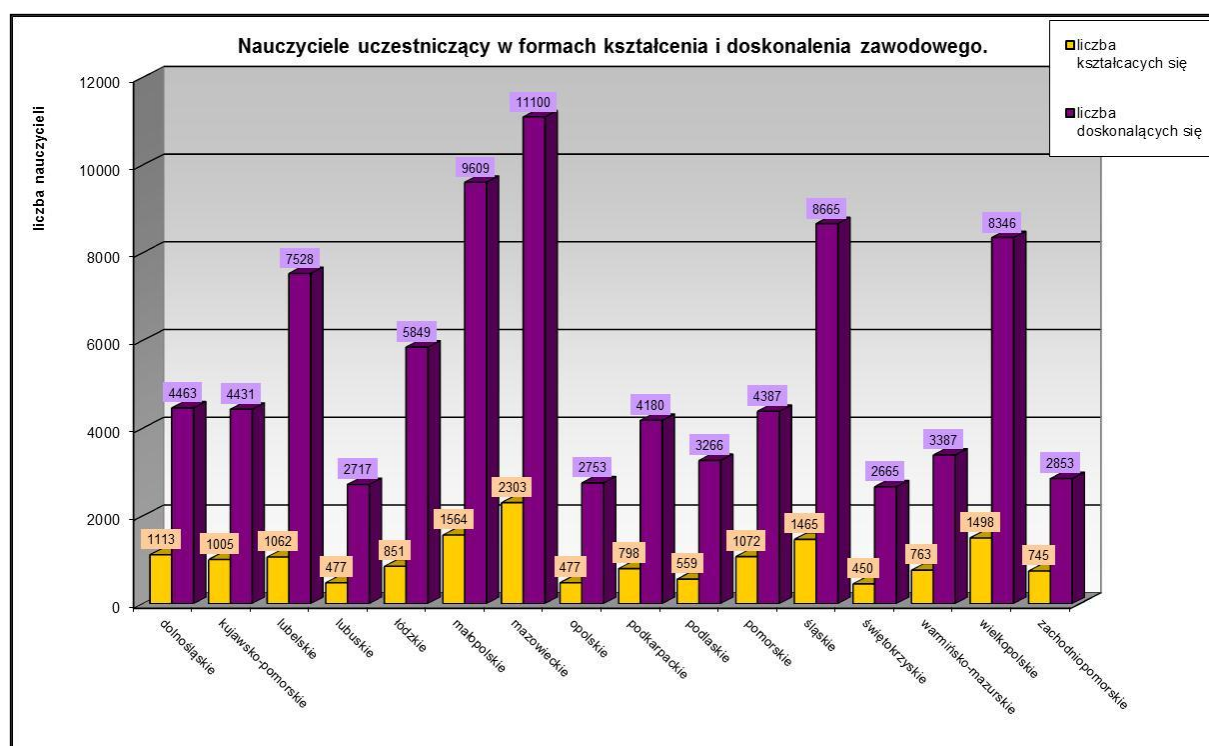
Tabela 16. Nauczyciele ogółem według form doskonalenia i województw w roku szkolnym 2009/2010

Województwo	Kurs kwalifikacyjny	Kolegium nauczycielskie i NKJO	Studia pierwszego stopnia	Jednolite studia magisterskie	Studia drugiego stopnia	Studia podyplomowe nadające kwalifikacje
dolnośląskie	388	16	75	63	146	425
kujawsko-pomorskie	461	9	52	36	87	360
lubelskie	458	7	50	45	115	387
lubuskie	174	7	25	26	48	197
łódzkie	223	10	34	37	101	446
małopolskie	536	26	100	122	147	633
mazowieckie	938	29	160	161	225	790
opolskie	148	12	23	26	35	233
podkarpackie	296	18	49	34	110	291
podlaskie	231	10	22	27	58	211
pomorskie	304	15	70	86	127	470
śląskie	538	24	57	83	176	587
świętokrzyskie	192	7	19	21	31	180
warmińsko-mazurskie	220	10	35	23	84	391
wielkopolskie	467	15	109	73	189	645
zachodniopomorskie	193	17	49	49	65	372
Razem	5767	232	929	912	1744	6618

Łącznie różne formy kształcenia ukończyło 16 202 nauczycieli, tj. o 1,11 tys. mniej niż w roku 2008/2009. Najczęściej wybieraną formą kształcenia były studia podyplomowe, w których

uczestniczyło 6 618 osób, tj. 40,8% wszystkich kształcących się nauczycieli. Na drugim miejscu znalazły się kursy kwalifikacyjne – 5 767 osób, tj. 35,6%. Najmniej nauczycieli kształciło się w kolegiach nauczycielskich – 232 osoby, tj. 1,4%. Na wykresie ł przedstawiono dane dotyczące liczby nauczycieli kształcących się we wszystkich województwach.

Wykres ł. Nauczyciele uczestniczący w formach kształcenia i doskonalenia zawodowego w roku szkolnym 2009/2010

Największy udział procentowy nauczycieli uczestniczących w formach kształcenia w stosunku do nauczających w roku szkolnym 2010/2011 zanotowano w województwach: warmińsko-mazurskim – 2,98%, opolskim i kujawsko-pomorskim – po 2,77% (por. tabela 17). Najmniejszy udział w kształceniu – tylko 1,92% – mieli nauczyciele w województwie śląskim.

Tabela 17. Nauczyciele według form kształcenia i doskonalenia w roku szkolnym 2009/2010

Województwo	Kurs doskonalący w wymiarze min. 100 godz.	Studia podyplomowe	Kurs doskonalący do 20 godz.	Kurs doskonalący w wymiarze 21–59 godz.	Kurs doskonalący w wymiarze 60–99 godz.
dolnośląskie	190	168	3276	710	119
kujawsko-pomorskie	232	147	3253	659	140
lubelskie	323	159	5983	927	136
lubuskie	89	81	1984	497	66
łódzkie	186	191	4755	619	98
małopolskie	280	236	7646	982	465
mazowieckie	368	344	9039	1161	188
opolskie	128	77	1938	511	99
podkarpackie	116	120	3245	444	255
podlaskie	134	75	2498	452	107
pomorskie	193	169	3363	556	106
śląskie	294	245	7050	822	254
świętokrzyskie	128	66	2030	366	75
warmińsko-mazurskie	144	121	2554	484	84
wielkopolskie	299	239	6570	1069	169
zachodniopomorskie	146	170	2045	431	61
Razem	3250	2608	67229	10690	2422

Formy doskonalenia wzbogacają warsztat zawodowy nauczycieli w ramach posiadanych kwalifikacji formalnych. Na przykład biolog, chemik czy geograf uczestniczący w kursie komputerowym poświęconym wykorzystaniu komputera w naukach przyrodniczych doskonalili swoje umiejętności w ramach posiadanej wiedzy z nauczanego przedmiotu. W latach wcześniejszych zbierane były dane dotyczące tylko długich form doskonalenia, tzn. studiów podyplomowych i kursów doskonalących w wymiarze co najmniej 100 godzin. Od września 2007 roku uwzględniono w SIO wszystkie formy doskonalenia nauczycieli. W roku szkolnym 2010/2011 różne formy doskonalenia ukończyło łącznie 86 200 nauczycieli. W długich formach doskonalenia, tzn. studiach podyplomowych i kursach doskonalących, uczestniczyło łącznie 5 858 osób, tj. 6,4% wszystkich doskonalących się. Największą popularnością cieszyły się krótkie formy doskonalenia w wymiarze do 20 godzin. Ukończyło je 67 299 nauczycieli, tj. 78%. W porównaniu do poprzedniego roku szkolnego liczba nauczycieli uczestniczących w krótkich kursach doskonalących wzrosła o 6 533 osoby, a długich – o 532 osoby.

Udział procentowy nauczycieli doskonalących się w każdym województwie obliczano w stosunku do ogółu nauczycieli pracujących w danym województwie (patrz tabela 18).

Tabela 18. Nauczyciele według form kształcenia i doskonalenia

Województwo	Liczba nauczycieli	Liczba kształcących się	Liczba doskonalących się	Procent kształcących się	Procent doskonalących się
dolnośląskie	45749	1113	4463	2,43%	9,76%
kujawsko-pomorskie	36290	1005	4431	2,77%	12,21%
lubelskie	40834	1062	7528	2,60%	18,44%
lubuskie	17329	477	2717	2,75%	15,68%
łódzkie	41187	851	5849	2,07%	14,20%
małopolskie	60546	1564	9609	2,58%	15,87%
mazowieckie	92667	2303	11100	2,49%	11,98%
opolskie	17190	477	2753	2,77%	16,02%
podkarpackie	39886	798	4180	2,00%	10,48%
podlaskie	21462	559	3266	2,60%	15,22%
pomorskie	39894	1072	4387	2,69%	11,00%
śląskie	76431	1465	8665	1,92%	11,34%
świętokrzyskie	22049	450	2665	2,04%	12,09%
warmińsko-mazurskie	25628	763	3387	2,98%	13,22%
wielkopolskie	59664	1498	8346	2,51%	13,99%
zachodniopomorskie	28267	745	2853	2,64%	10,09%
Polska	665073	16202	86199	2,44%	12,96%

We wszystkich województwach procent nauczycieli doskonalących się był znacznie wyższy od procentu kształcących się nauczycieli; w skali całego kraju ponad pięć razy. W województwie łódzkim i małopolskim udziały procentowe nauczycieli doskonalących były ponad sześć razy wyższe od udziału kształcących się. Najwyższy procent nauczycieli doskonał się w województwach: lubelskim – 18,4% i małopolskim – 15,9%. Najniższy procent nauczycieli doskonalących się zanotowano w dwóch województwach: dolnośląskim – 9,8% oraz zachodniopomorskim – 10,1%.

Spis tabel

Tabela 1.	Status nauczycieli w Polsce (według województw) w roku szkolnym 2010/2011..	3
Tabela 2.	Płeć nauczycieli (według województw) w roku szkolnym 2010/2011	5
Tabela 3.	Nauczyciele ogółem według stopnia awansu zawodowego w roku szkolnym 2010/2011	8
Tabela 4.	Nauczyciele z wykształceniem średnim (według województw) w roku szkolnym 2010/2011	11
Tabela 5.	Wykształcenie nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących w roku szkolnym 2010/2011	12
Tabela 6.	Nauczyciele bez przygotowania pedagogicznego (według województw) w roku szkolnym 2010/2011	15
Tabela 7.	Nauczyciele bez przygotowania pedagogicznego według poziomu wykształcenia w roku szkolnym 2010/2011	16
Tabela 8.	Przygotowanie pedagogiczne nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących w roku szkolnym 2010/2011	16
Tabela 9.	Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących w roku szkolnym 2010/2011	19
Tabela 10.	Nauczyciele przedmiotów zawodowych w roku szkolnym 2010/2011	22
Tabela 11.	Nauczyciele nieprzedmiotowcy w szkołach i placówkach oświatowych w roku szkolnym 2010/2011	24
Tabela 12.	Nauczyciele ogółem, nieprowadzący zajęć w latach 2009 i 2010, według województw	25
Tabela 13.	Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących według specjalności w roku szkolnym 2010/2011	28
Tabela 14.	Nauczyciele przedmiotów zawodowych według specjalności w roku szkolnym 2010/2011	29
Tabela 15.	Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących według form kształcenia.....	31
Tabela 16.	Nauczyciele ogółem według form doskonalenia i województw w roku szkolnym 2009/2010	34
Tabela 17.	Nauczyciele według form kształcenia i doskonalenia w roku szkolnym 2009/201	36
Tabela 18.	Nauczyciele według form kształcenia i doskonalenia	37

Spis wykresów

Wykres A. Nauczyciele zatrudnieni w pełnym i niepełnym wymiarze godzin w roku szkolnym 2010/2011	4
Wykres B. Nauczyciele w roku szkolnym 2010/2011 według płci.....	5
Wykres C. Wiek nauczycieli w roku szkolnym 2010/2011	6
Wykres D. Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych według wieku.....	7
Wykres E. Nauczyciele w roku szkolnym 2010/2011 według stopnia awansu zawodowego	9
Wykres F. Nauczyciele według stopnia awansu zawodowego (według województw) w roku szkolnym 2010/2011	10
Wykres G. Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących z wykształceniem średnim lub tytułem doktora w roku szkolnym 2010/2011.....	14
Wykres H. Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących zatrudnieni w pełnym i niepełnym wymiarze godzin w roku szkolnym 2010/2011	21
Wykres I. Nauczyciele przedmiotów zawodowych w roku szkolnym 2010/2011	23
Wykres J. Nauczyciele nieprzedmiotowcy w roku szkolnym 2010/2011	25
Wykres K. Nauczyciele nieprowadzący zajęć według województw	27
Wykres L. Zgodność nauczanego przedmiotu ogólnokształcącego z wyuczoną specjalnością w roku szkolnym 2010/2011	33
Wykres Ł. Nauczyciele uczestniczący w formach kształcenia i doskonalenia zawodowego w roku szkolnym 2009/2010	35

